

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VI. Quantum singuli restituere teneantur, quando plures ad
damnificationem cooperati sunt?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

Notandum autem cum Less. lib. 2. cap. 24. num. 68. & aliis apud Laym., quod si fur ob id factus animosior est, & securior; itaut cœteroqui non esset furaturus, qui pecuniam accepit a fure, tenetur restituere damnum per furtum illatum; quia in tali casu obligando se ad non revelandum, censetur influere in furtum. Non tenetur tamen restituere pecuniam a fure acceptam, nisi sit pars furti, quia accepta ob turpem causam retineri possunt post factum; quamvis non ante factum; quia ante delictum quilibet tenetur rescindere contractum, quo se obligavit delictum illud committere, ut fufius dicemus quæst. sequenti art. 1.; Etenim obligatio ad peccandum ipso jure est irrita.

Quod si pecunia non sit data a fure animo obligandi illum ad tacendum, sed absolute donata fuerit animo alliciendi illum ad tacendum, potest is pecuniam illam, si non sit furtiva, retinere, etiam ante delictum commissum; quia hæc censetur absolute donatio: Sicuti si quis donet meretrici aliquid præcise ad alliciendam illam ad peccatum, potest illud a meretrice retineri, etiamsi donans ita sit affectus, ut non donaret, si crederet illam ea via non esse inducendam ad peccatum; Idemque omnino dicendum de eo, qui pecuniam accipit a fure, ne in iudicio interrogatus juridice revelet furtum: Etenim quamvis mentiendo in iudicio peccet contra iustitiam legalem, non tamen contra commutativam; unde ad restitutionem non tenetur. Ita Molin., Less., Dian. part. 3. tract. 5. resol. 52. contra Tolet., & Reginald.

ARTICULUS VI.

Quantum singuli restituere teneantur, quando plures ad damnificationem cooperati sunt?

- I. Si plures ad damnificandum concurrunt, singuli in solidum ad restitutionem tenentur, quando singulis non cooperantibus totum damnum non causaretur.
- II. Si vero singulis deficientibus adhuc damnum causaretur, tunc singuli tenentur solum ad partem damni pro rata influxus.
- III. Milites Urbem diripientes iniuste, quamvis nonnihil invicem animentur, non tenentur ad restitutionem, nisi ad id quod singuli diripuerunt: At Dux ad restitutionem totius damni ab exercitu causati obligatur; Sicut etiam Consiliarii, Exploratores, &c.
- IV. Si tamen sine tuo consilio adhuc damnum causaretur, tunc pariter partialiter ad restitutionem obligaris pro rata influxus.
- V. Quando duo ingrediuntur domum ad furandum centum, itaut unus sine altero non ingrederetur, tunc uterque tenetur in solidum restituere.
- VI. Videtur diversimode discurrendum, si a pluribus idem damnum causetur, ac si diversum. Nam si ad idem concurrant, omnes restituere debent in solidum, quamvis singuli sine aliis totum damnum non inferrent: Secus vero si concurrant ad damnum diversum.
- VII. Num peccet mortaliter, qui modicum furatur, advertens, quod alii plurimi pariter modicum ab eodem domino furentur, aut furati sint?
- VIII. Si excommunicatio feratur contra hos plurimos, si non restituant modicum illud, quod abstulerunt,

talis excommunicatio supponit peccatum mortale, si minus iniustitia propter modicum illud, quod retinetur, saltem inobedientia.

IX. Qui per plura furtula devenit ad materiam gravem, ut aut sub gravi ea restituenda sit, num peccet lethaliter, si addat aliud furtulum?

I. **R**eliquum est examinare, Utrum quando plures ad damnificandum concurrunt, singuli teneantur restituere in solidum, an vero solum partem suam? Ac demum in sequenti articulo discutiemus, Quonam ordine restituere debeant, qui tenentur in solidum restituere? De ordine tamen servando inter personas, quibus facienda sit restitutio, quando bona debitoris non sufficiunt omnibus creditoribus, dicemus quæst. 5. art. 5.

Quæritur itaque primò, Utrum quando plures vel physice, vel moraliter concurrunt ad damnificationem participando in actione aliqua iniusta, singuli teneantur restituere totum damnum in solidum, an vero solum partem illam, quæ ad eos pervenit? Sicut ut qui solum participant de præda, & non participant in damnificatione?

Respondeo cum Tambur. cap. 3. §. 8., duas regulas adhibendas esse ad decisionem hujus quæstionis, quod varie, & confuse a Doctoribus agitur. Prima regula est, quod quando quis ita ad damnum concurrat, ut sine illo non fieret totum damnum, tunc singuli teneantur illud refarcire in solidum, ita scilicet, ut non restituente alio partem suam, totum ipse debeat: Verbi gratia, si duo concurrant ad rapiendam arcam pecuniæ, quam alter sine altero non raperet, quamvis dividant deinde pecuniam furtivam, adhuc uterque tenetur in solidum pecuniam restituere: Eodem modo si fur sine

Part III.

consilio Titii non esset furaturus centum, tam fur, quam Titius tenentur in solidum restituere centum. Ratio est, quia uterque in tali casu est causa totalis totius damni, non quia alter ponat damnum sine auxilio alterius, sed quia alter poterat adæquate impedire totum damnum non concurrendo ad iniustam actionem; cum autem non impedierit, ipsi totum damnum imputabitur, & per hoc uterque dicitur causa totalis damni.

Ex quo sequitur, quod si quatuor, verbi gratia, ferentes suffragium concludant sententiam iniustam, quæ non concluderetur, si unum ex iis suffragiis deficeret, tunc omnes quatuor teneantur in solidum restituere: Contra vero, si conclusa jam sententia iniusta tribus suffragiis, accedat Titius quarto suffragio non necessario ad concludendum, peccat quidem Titius, sed ad restitutionem non tenetur, ut explicavimus art. 5.

II. Secunda regula est, quod quando quis ita ad damnum concurrat, ut sine illo, & nullo alio subrogato, adhuc a reliquis totum damnum fieret, non obligetur ad restituendum, nisi partem damni, mensurandam arbitrio viri prudentis juxta mensuram influxus præstiti ad tale damnum. Ratio est, quia cum obligatio restitutionis oriatur ex damno illato, & in tali casu qui ita concurrat, non sit causa efficax totius damni; (quandoquidem etiam sine ipso, & nullo alio superveniente totum damnum fieret & reliquis) sequitur, ut non debeat restituere totum damnum, sed solum partem, juxta mensuram sui influxus.

Hinc infertur primo cum Navar. Lessi, Valent. contra Molin., & alios apud Laym. cap. 6. num. 5., milites gregarios probabiliter non obligari ad restitutionem totius damni, quod fit ab exercitu in bello iniusto. Ratio est.

L

est.

est, quia ita singuli concurrunt ad inquam expugnationem urbis, ut etiam singulis sublatis, & nullo alio superaddito, eodem modo Urbs diriperetur, & praeterea nemo ex illis procuravit, ut alius urbem expugnaret: Contra vero Dux tenetur ad restitutionem totius damni, quod fit ab exercitu; quia dux est causa, ut fiat a militibus totum damnum iniustum. Et idem dicas de Consiliario, Exploratore, & aliis, sine quibus totum damnum non fieret.

Neque dicas, quod etiam singuli milites sint causa totius damni, quia invicem se animant; ergo sicut dux, ita milites gregarii tenentur ad totum in solidum. Nam contra est, quia valde exigua, & fere nulla est animatio concepta a militibus ex praesentia singulorum seorsim, & etiam seclusa tali animatione, quae habetur a singulis seorsim, eodem modo Urbs diriperetur: ergo ex tali animatione non fit, quod singuli sint causa efficax totius damni. Ubi e contra sine duce non eodem modo Urbs diriperetur, nisi subrogaretur alius dux; ergo dux dicitur causa efficax totius damni, & consequenter dux, non milites ad restitutionem totius damni tenentur.

III. Infertur secundo, quod quando tuo consilio, aut hortatione ita factum est totum damnum, ut adhuc sine tuo consilio, & nullo alio subrogato totum damnum fieret, solum debeas restituere quantum damni prudenter iudicabitur commensurari ad tale consilium, vel ad hortationem, ut notavimus art. 3. Et idem probabiliter dicendum cum Lug. contra Vasq., & Less. lib. 2. cap. 13. dub. 4., si tuum consilium fuerit causa solum, ut aliquando citius totum damnum fiat. Ratio est, quia in tali casu tuum consilium non est causa totius damni, quandoquidem etiam secluso consilio idem damnum sequere-

tur secundum substantiam.

V. Infertur tertio, quod si duo ingrediantur domum ad furandum, verbi gratia, centum aureos, itaut alter sine altero non ingrederetur, obligantur in solidum restituere, atque adeo ad totum, altero nolente, seu non potente suam partem restituere: Et idem dicas, si duo invicem se animant, itaut sine hac mutua animatione damnum non sequeretur, ut notat Sanch. lib. 7. Summæ cap. 21. num. 19.

VI. Rogabis: Si duo ingrediantur domum, & furetur centum aureos, quos alter sine altero etiam furaretur, tenenturne illos in solidum restituere?

Respondeo juxta secundam regulam quod probabiliter non teneantur in solidum illos restituere, sed solum pro rata influxus; sed probabilior videtur sententia Lessii cap. 13. dub. 4., quod diversimode discurrendum sit quando plures concurrunt ad idem individuum damnum inferendum, & quando plures diversum damnum causant: Si enim duo cooperentur ad idem damnum, neuter, ut Mandans, Consiliens, Consentiens, laudans, Receptans, sed uterque ut participans, seu ut se invicem adjuvantes, in tali casu probabilius est, quod uterque teneatur restituere in solidum, etiamsi alter solus totum damnum inferret: & idcirco in solidum tenentur restituere duo eandem domum simul incendentes, aut idem pondus ferentes, eundem gregem abigentes, aut simul mittentes sagittam ad occidendum Petrum, & in casu adducto duo furantes idem marsupium, in quo sint centum aurei. Ratio est, quia in his casibus quilibet est causa partialis immediata totius, & non partis damni; non secus ac si plures eandem navim rapiant, atque adeo singuli tenentur in solidum refarcire totum damnum: Contra vero, si plures concurrant ad inferendum damnum

num diversum, non tenentur in solidum, sed solum pro parte sua. Ratio est, quia quisque est sola causa partis damni a se illati, non tamen causa totius damni, aut partis, quam alter surripuit; (nisi forte se vicissim animarint; in quo casu singuli censentur causa totius damni). Unde fit, quod si plures diripiendo urbem, vel devastando vineam, notabile damnum singuli intulerunt, singuli teneantur tantum restituere partem suam, quando non se vicissim excitant, ut notat Bonac. punct. 10. ex Azor, & Rebel.; Et in casu adducto, si duo illi furentur non illos centum per modum unius, sed singuli quinquaginta sine mutua ulla animatione, non tenentur restituere, nisi suos quinquaginta, si neuter alterum juvarit, nec alter furatus sit in confidentia, quod ab altero juvetur.

VII. Quæritur secundo acriter apud Doctores, An qui furatur parvam aliquam materiam non causans, sed solum videns, & cognoscens aliorum furtula, quæ simul sumpta magnam quantitatem efficiunt, (ut accidit, quando plures eandem vineam ingressi, singuli botrum uvæ accipiunt) peccet mortaliter furando illud modicum, & teneatur sub gravi ad illud restituendum? Et eodem modo quæritur, an qui modicam quantitatem furatus est, non advertens ad aliorum furtula, ac proinde peccavit venialiter, si deinde advertat ad aliorum furtula nondum restituta, teneatur sub mortali restituere furtulum suum?

Respondeo, juxta dicta quæst. art. 4. n. 7. communius Doctores docere, quod in primo casu ille peccarit mortaliter, & in utroque casu uterque ad restitutionem teneatur sub mortali. Ita Bonac., Molin., Rebel., Suar., Vasq., Henr., Sayr., Medin. quæst. 10. qui ita rigide loquitur, ut putet peccari mortaliter, etiamsi unusquis-

que non nisi unum granum acceperit. Ratio istorum Doctorum est, quia singuli scienter concurrunt ad damnum notabile domini illius vineæ, & cum non sit major ratio, cur unipotius, quam alteri imputetur, omnibus imputandum est; & ideo singuli sub mortali tenentur notabile illud damnum resarcire, restituendo furtulum suum. Si tamen facta ab uno restitutione, pars, quæ a cæteris retinetur, non sit notabilis, ceteri non tenentur sub mortali restituere, quia non sunt causa damni notabilis, dum non retinent rem notabilem.

Verum Sot., Sanchez, Lug. disp. 16. sect. 63. §. 2., & alii apud Dian. part. 5. tract. 9. resol. 54., ut diximus quæst. 1. art. 3. excusant in primo casu a mortali illum, qui furatur modicum, verbi gratia, botrum uvæ, videns, quod focii etiam suum botrum accipiant, itaut omnia furtula simul sumpta notabilem quantitatem efficiant; Et negant dari obligationem gravem restituendi modicum illud, quod quis furatus est, sive tunc viderit, sive deinde adverterit ad furtula aliorum. Ratio est, quia qui modicum furatur, non concurrat ad furtula reliquorum, per hoc præcise, quod illa videat; Unde non dicitur concurrere ad inferendum damnum notabile: Quod patet a contrario; Si enim quis det modicam eleemosynam, per hoc quod videat ab aliis etiam dari eleemosynam eidem pauperi, non ideo meretur magis, nec magis sublevari illius miseriam, quam si non videret alios dantes eleemosynam; ergo eodem modo qui furatur modicum per hoc, quod videat alios furantes, non ideo peccat gravius, aut majus damnum infert domino, quam si alios non videret. Nec verum est, quod docet Petrus Navar., quod iste in tali casu interna voluntate consentiat in grave illud damnum, quod dominus patitur.

L 2 per

per omnia furtula simul sumpta, & ideo peccet gravius; Nam contra est, quia potest aliquis ita furari modicum, ut simul sibi displiceat damnum, quod dominus ab aliis patitur.

VIII. Neque dicas, quod possit ferri excommunicatio contra non restituentes modicum illud, quod acceperunt; Excommunicatio autem ferri non potest, nisi supponatur peccatum mortale; ergo in casu adducto, qui modicum furatus est, peccavit mortaliter.

Nam aliqui cum Sot. censent posse ferri excommunicationem majorem etiam pro veniali, non ratione ipsius culpæ, sed ratione mali emergentis: Alii communius censent, in tali casu non ferri excommunicationem pro peccato mortali furti, aut injustæ retentionis, sed pro peccato mortali inobedientiæ, & contumaciæ in retinendo, aut non resarciendo modico illo damno illato: Etenim grave damnum, quod dominus vineæ passus est, potest esse grave, & sufficiens motivum, ut Prælatus sub pœna excommunicationis, & consequenter sub obligatione peccati mortalis præcipiat, ut quilibet restituat botrum uvæ, quod furatus est, & cesset a tali peccato veniali injustæ retentionis; cum non possit aliter reparari damnum notabile domini vineæ, quam per hoc, quod singuli restituant modicum, quod acceperunt, & sic desistant a peccato veniali retentionis injustæ.

Quod si quis successive plurima modica furetur, quæ simul conficiant materiam notabilem, ubi ad hanc pervenitur, peccat mortaliter, si fur advertat, quod ultima materia parva simul cum reliquis præteritis constituat materiam notabilem; Si vero ad id non advertat, peccat solum venialiter; sed quando ejus recordatur, tenetur sub mortali compensare damnum notabile, quod per tot furtula

causavit, etiamsi rem furatam non habeat apud se; Quod si non compenset, tunc dicitur injustus detentor, & ex mortali injustæ retentionis (quæ est continuata acceptio) tenetur ad restitutionem ex prima radice restitutionis, videlicet ex injusta acceptione, ut diximus quæst. I. art. 4. n. 6.

IX. Utrum autem qui postquam per quinque furtula furatus est, verbi gratia, quinque carolinos, unde ad materiam gravem pervenit, si deinde alium carolenum furatur, peccet graviter, an leviter? Dubium est apud Doctores; probabilius puto cum communiori contra Navar., quod venialiter solum peccet, quousque ad aliam quantitatem notabilem deveniat.

ARTICULUS VII.

Quonam ordine restituere debeant Concurrentes ad damnificationem, quando tenentur restituere in solidum?

- I. *Damnificans principalis tenetur totum damnum resarcire, & in ejus defectum alii minus principales.*
- II. *Principalis damnificator inter omnes damnificantes est Possessor mala fidei. Si tamen res aliena extet in individuo, quamvis apud possessorem bona fidei, ab eo restituenda est.*
- III. *Quid si plures sint mala fidei possessores?*
- IV. *Post possessorem mala fidei inter damnificantes tenetur Mandans, & quidem etiam ante Executorem, aut Inductorem; necnon ante illum, qui consultit alteri, ut damnificationem mandet.*
- V. *Nomine Mandantis non venit quicumque alteri dicit, ut damnificet, sed qui dicit auctoritative.*
- VI. *Post mandantem tenetur Executor damni ante Consulentem; nisi hic*